ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

ముందుమాటల సాహిత్య స్వరూపం - 'నూరుపూలు' సంపుటి - విమర్శనాత్మక పరిశీలన

డా. ఎన్. విద్యా ప్రవీణ
తెలుగు అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్, ఎస్ ఆర్ ప్రభుత్వ ఆర్ట్స్ మరియు సైన్స్ కళాశాల, కొత్తగూడెం,
భద్రాద్రి కొత్తగూడెం జిల్లా, తెలంగాణ

Received: 25/02/2025
Article Accepted: 20/03/2025
Published Online: 22/03/2025
DOI:10.53414/Sahithyatharangini.2025.2.1.203

సారాంశం: తెలుగు సాహిత్యంలో 'ముందుమాట' అనేది కేవలం గ్రంథానికి జతచేసే పరిచయ వచనం మాత్రమే కాదు; అది రచన యొక్క భావజాలాన్ని, రచయిత దృక్పథాన్ని, సామాజిక నేపథ్యాన్ని, సాహిత్య విలువలను పాఠకునికి పరిచయం చేసే విమర్శనాత్మక ప్రక్రియ. ప్రాచీన కాలంలోని అవతారికలు, ఆముఖాలు, పీఠికలు ఆధునిక కాలంలో 'ముందుమాట' రూపంలో పరిణామం చెంది స్వతంత్ర విమర్శా ప్రక్రియగా స్థిరపడ్డాయి. ఈ నేపథ్యంలో ప్రముఖ కవి, విమర్శకుడు డా. నందిని సిధారెడ్డి వివిధ గ్రంథాలకు రచించిన ముందుమాటలను డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ 'నూరుపూలు' పేరుతో సంకలనం చేయడం ఆధునిక తెలుగు సాహిత్య చరిత్రలో ఒక విశిష్ట సంఘటన.ఈ వ్యాసంలో ముందుమాటల చారిత్రక పరిణామం, వాటి సాహిత్య స్వరూపం, విమర్శనాత్మక లక్షణాలు, డా. నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటలలో ప్రతిఫలించిన తెలంగాణ అస్తిత్వ చైతన్యం, సామాజిక నిబద్ధత, రచయితల పట్ల మార్గదర్శక దృక్పథం, విమర్శా ప్రమాణాలు, సంపాదకుని పరిశోధనా దృష్టి వంటి అంశాలను విశ్లేషించడం ప్రధాన ఉద్దేశ్యం. 'నూరుపూలు' సంపుటి కేవలం ముందుమాటల సంకలనం మాత్రమే కాకుండా ఆధునిక తెలంగాణ సాహిత్య చరిత్రను, ఉద్యమ చైతన్యాన్ని, సమకాలీన సాహిత్య ధోరణులను ప్రతిబింబించే ఒక ప్రామాణిక సాహిత్య పత్రంగా నిలుస్తుందని ఈ పరిశోధన నిర్ధారిస్తుంది.

కీలక పదాలు: ముందుమాట, పీఠిక, నూరుపూలు, నందిని సిధారెడ్డి, తెలంగాణ సాహిత్యం, విమర్శ, సంపాదకత్వం, ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యం.

1.ఉపోద్ఘాతం: సాహిత్య సృష్టి అనేది కేవలం రచయిత వ్యక్తిగత అనుభవాల సమాహారం మాత్రమే కాదు; అది సమాజ చరిత్రను, సంస్కృతిని, కాలచైతన్యాన్ని, భావజాలాన్ని తనలో నిక్షిప్తం చేసుకున్న సాంస్కృతిక పత్రం. ఒక గ్రంథాన్ని పాఠకుడు మొదటిసారి చేతిలోకి తీసుకున్నప్పుడు అతడికి రచనతో

తొలి పరిచయం కలిగించేది శీర్షిక అయితే, ఆ రచనలోని అంతరార్థాన్ని అర్థం చేసుకునే తొలి ద్వారం ముందుమాట. అందువల్ల ముందుమాటను కేవలం పరిచయ వ్యాసంగా కాకుండా రచనకు దిశానిర్దేశం చేసే విమర్శనాత్మక పత్రంగా పరిగణించాలి.

తెలుగు సాహిత్యంలో ముందుమాటల సంప్రదాయం ఒక్కసారిగా ఏర్పడలేదు. ప్రాచీన కాలంలో అవతారికలు, మంగళశ్లోకాలు, వ్యాఖ్యానాలు, పీఠికలు, ఆముఖాలు వంటి రూపాలలో ప్రారంభమైన ఈ ప్రక్రియ ముద్రణా యుగం తర్వాత క్రమంగా ఆధునిక స్వరూపాన్ని సంతరించుకుంది. ముద్రణా వ్యవస్థ అభివృద్ధి చెందడంతో పుస్తకాల సంఖ్య పెరిగింది. రచయితలు, పాఠకులు, విమర్శకుల మధ్య కొత్త సంబంధాలు ఏర్పడ్డాయి. ఈ నేపథ్యంలో పుస్తకానికి ఒక విశ్వసనీయమైన పరిచయం అవసరమైంది. అదే క్రమంలో ముందుమాట ఒక ప్రత్యేక ప్రక్రియగా రూపుదిద్దుకుంది.ముందుమాటకు ఉన్న ప్రత్యేకత ఏమిటంటే అది రచనను పొగడడం కోసం మాత్రమే రాయబడదు; రచనలోని బలాలను గుర్తించడం, పరిమితులను సూచించడం, రచయిత ఆలోచనా దిశను విశ్లేషించడం, పాఠకుడికి రచనను చదివే దృష్టిని అందించడం దాని ప్రధాన లక్ష్యం. అందుకే ఒక మంచి ముందుమాట రచనకు "ముఖద్వారం"గా, రచయితకు "యోగ్యతా పత్రం"గా, పాఠకుడికి "మార్గదర్శక పటం"గా పనిచేస్తుంది.

ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో ఈ ప్రక్రియను విశేషంగా అభివృద్ధి చేసిన రచయితలలో డా. నందిని సిధారెడ్డి ఒకరు. కవి, విమర్శకుడు, ఉద్యమకారుడు, సాహిత్య సంస్థాగత కర్తగా ఆయన రచించిన ముందుమాటలు సాధారణ పరిచయాలుగా కాకుండా స్వతంత్ర విమర్శా వ్యాసాలుగా నిలిచాయి. ప్రతి రచనను సామాజిక సందర్భంలో పరిశీలిస్తూ, రచయిత వ్యక్తిత్వాన్ని అర్థం చేసుకుంటూ, సాహిత్యాన్ని ప్రజల జీవితంతో అనుసంధానిస్తూ ఆయన ముందుమాటలను నిర్మించారు. అందువల్ల ఆయన ముందుమాటలు ఆ రచనలకు మాత్రమే పరిమితం కాకుండా సమకాలీన తెలుగు సాహిత్య ధోరణులను అర్థం చేసుకోవడానికి కూడా ప్రామాణిక ఆధారాలుగా మారాయి.

ఈ విలువైన ముందుమాటలను ఒకే గ్రంథంగా 'నూరుపూలు' పేరుతో సమకూర్చిన డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ చేసిన సంపాదక కృషి విశేషమైనది. సాధారణంగా ముందుమాటలు పుస్తకాలలోనే పరిమితమై కాలగర్భంలో కలిసిపోతుంటాయి. వాటిని శోధించి, కాలక్రమానుసారంగా కూర్చి, ఒక స్వతంత్ర గ్రంథంగా అందించడం తెలుగు సాహిత్య పరిశోధనకు అపూర్వమైన సేవ. ఈ క్రమంలో సంపాదకుడు ముందుమాటలను కేవలం పరిచయ రచనలుగా కాకుండా ఆధునిక సాహిత్య చరిత్రలో ప్రత్యేక ప్రక్రియగా ప్రతిపాదించడం గమనార్హం.

ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

'నూరుపూలు' సంపుటిలోని ముందుమాటలను పరిశీలిస్తే ఒకవైపు తెలంగాణ సమాజ చరిత్ర, ఉద్యమ చైతన్యం, భాషా స్వాభిమాన భావన, ప్రజాస్వామ్య దృక్పథం, అస్తిత్వ రాజకీయాలు ప్రతిఫలిస్తే, మరోవైపు సాహిత్య విమర్శలో సమతుల్యత, సహృదయత, శాస్త్రీయ విశ్లేషణ, రచయిత పట్ల బాధ్యత, పాఠకుని పట్ల నిబద్ధత వంటి లక్షణాలు స్పష్టమవుతాయి. ఈ కారణంగానే ఈ సంపుటి కేవలం ముందుమాటల సమాహారం కాకుండా ఆధునిక తెలంగాణ సాహిత్య వికాసాన్ని అర్థం చేసుకునే ఒక చారిత్రక పత్రంగా నిలుస్తుంది.

ఈ వ్యాసంలో 'నూరుపూలు' సంపుటిని ప్రధాన ఆధారంగా తీసుకుని ముందుమాటల స్వరూపం, వాటి విమర్శనాత్మక లక్షణాలు, డా. నందిని సిధారెడ్డి సాహిత్య దృక్పథం, సంపాదకుని పరిశోధనా దృష్టి, ఆధునిక తెలుగు విమర్శలో ముందుమాటల స్థానం వంటి అంశాలను విశ్లేషించబడతాయి. అలాగే ముందుమాటలను ఒక స్వతంత్ర సాహిత్య ప్రక్రియగా స్థాపించడంలో ఈ సంపుటి చేసిన సేవను విమర్శనాత్మకంగా పరిశీలించడం ఈ వ్యాస ప్రధాన లక్ష్యం.

2. ముందుమాట - భావన, స్వరూపం, సాహిత్య ప్రక్రియగా పరిణామం

తెలుగు సాహిత్యంలో "ముందుమాట" అనేది నేడు ఒక స్వతంత్ర విమర్శా ప్రక్రియగా గుర్తింపు పొందినప్పటికీ, దాని మూలాలు ప్రాచీన భారతీయ వ్మౌజయ సంప్రదాయంలోనే ఉన్నాయి. అవతారిక, ఆముఖం, పీఠిక, మున్నుడి, నుడి, ప్రవేశిక, అభివీక్షణ, పరామర్శిక, తొలిపలుకు వంటి అనేక రూపాల్లో ఈ సంప్రదాయం కాలానుగుణంగా రూపాంతరం చెందింది. ఈ రూపాలన్నింటి ప్రధాన ఉద్దేశ్యం పాఠకుడికి గ్రంథాన్ని పరిచయం చేయడమే అయినప్పటికీ, ఆధునిక కాలంలో "ముందుమాట" ఆ పరిధిని దాటి రచనను విమర్శనాత్మకంగా విశ్లేషించే ప్రత్యేక ప్రక్రియగా ఎదిగింది.

డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ తన "మట్టిపూల పరిమళాలు" ప్రవేశికలో అత్యంత ప్రాధాన్యమైన ఒక అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేస్తారు. ఆయన అభిప్రాయం ప్రకారం, ముందుమాట అనేది పీఠికా సాహిత్యాన్ని దాటి వచ్చిన ఆధునిక విమర్శా ప్రక్రియ. ఈ వ్యాఖ్య ముందుమాటను కేవలం పరిచయ వ్యాసంగా కాకుండా సాహిత్య విమర్శలో ఒక కొత్త రూపంగా నిర్వచిస్తుంది.

సంప్రదాయ పీఠికలు ఎక్కువగా రచయిత జీవిత విశేషాలు, రచన నేపథ్యం, కాల నిర్ణయం, గ్రంథ ప్రాముఖ్యత వంటి అంశాలను మాత్రమే వివరిస్తాయి. కానీ ఆధునిక ముందుమాట రచన యొక్క భావజాలాన్ని విశ్లేషిస్తుంది; రచయిత సామాజిక దృక్పథాన్ని గుర్తిస్తుంది; గ్రంథంలోని బలాబలాలను

ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.

A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

సూచిస్తుంది; పాఠకుడికి విమర్శనాత్మక పఠన దృష్టిని అందిస్తుంది. అందువల్ల ముందుమాట ఒక "పాఠక మార్గదర్శి"గా కూడా పనిచేస్తుంది.

ఈ పరిణామం తెలుగు సాహిత్య వికాసంతో పాటు వచ్చిన సహజమైన మార్పు. సమాజం మారినప్పుడు సాహిత్యం మారింది; సాహిత్యం మారినప్పుడు విమర్శ మారింది; విమర్శ మారినప్పుడు ముందుమాట కూడా కొత్త బాధ్యతను స్వీకరించింది. అందుకే ఆధునిక ముందుమాటలు కేవలం శుభాకాంక్షా వాక్యాలుగా కాకుండా ఒక సాహిత్య ప్రకటనగా రూపుదిద్దుకున్నాయి.

3. పీఠిక నుంచి ముందుమాట వరకు - ఒక చారిత్రక పరిణామం

'నూరుపూలు' సంపుటి ప్రవేశికలో సంపాదకుడు తెలుగు పీఠికల చరిత్రను సంక్షిప్తంగానే అయినా అత్యంత సమగ్రంగా పరిచయం చేస్తారు. ఈ చారిత్రక అవగాహన వ్యాసానికి సిద్ధాంతపరమైన బలాన్ని అందిస్తుంది.ప్రాచీన తెలుగు సాహిత్యంలో రచనలు ప్రధానంగా శ్రవణ సంప్రదాయంలో విస్తరించాయి. అనంతరం తాళపత్ర గ్రంథాల రూపంలో భద్రపడ్డాయి. ఆ కాలంలో గ్రంథానికి ప్రత్యేక పరిచయం అవసరం తక్కువగా ఉండేది. ఎందుకంటే రచనలు పండిత వర్గాలకే పరిమితమయ్యేవి. అయితే వ్యాఖ్యాన సంప్రదాయం మాత్రం ఉండేది. మల్లినాథసూరి, సోమదేవసూరి వంటి వ్యాఖ్యాతలు మహాకావ్యాలకు చేసిన వ్యాఖ్యానాలు గ్రంథాలను అర్థం చేసుకోవడానికి ఉపకరించాయి. అయితే అవి ఆధునిక విమర్శ కావు; ప్రధానంగా భావవ్యాఖ్యానాలు మాత్రమే.

ఈ పరిస్థితి ముద్రణా యుగంతో మారిపోయింది. తూర్పు ఇండియా కంపెనీ పాలన అనంతరం అచ్చుయంత్రం తెలుగు ప్రాంతాలకు చేరుకోవడంతో పుస్తకాల ప్రచురణ విస్తరించింది. తాళపత్ర గ్రంథాలు అచ్చు గ్రంథాలుగా మారాయి. కొత్త పాఠక వర్గం ఏర్పడింది. ఈ కొత్త పరిస్థితుల్లో ప్రతి గ్రంథానికి ఒక సమగ్ర పరిచయం అవసరమైంది. అలా పీఠికలకు కొత్త ప్రాధాన్యం ఏర్పడింది.

ఆదిలో పీఠికలు రచయిత జీవిత చరిత్ర, కాల నిర్ణయం, రచన ప్రాముఖ్యత వంటి అంశాల చుట్టూ తిరిగాయి. వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, గడియారం రామకృష్ణశర్మ వంటి పండితుల పీఠికలు ఈ సంప్రదాయానికి ఆదర్శంగా నిలిచాయి. వాటిలో పాండిత్యం, శాస్త్రీయత, గ్రంథ పరిచయం ప్రధానంగా కనిపిస్తాయి.కానీ ఇరవయ్యవ శతాబ్ది మధ్యకాలం తర్వాత సాహిత్యంలో వచ్చిన అభ్యుదయ ఉద్యమాలు, ప్రజా సాహిత్యం, దళిత, స్త్రీవాద, ప్రాంతీయ అస్తిత్వ ఉద్యమాల ప్రభావంతో పీఠికల స్వభావం కూడా మారింది. రచనను కేవలం శాస్త్రీయ కోణంలో కాకుండా సామాజిక దృష్టితో చదవడం ప్రారంభమైంది. ఈ మార్పే ఆధునిక ముందుమాటలకు పునాది అయింది.

ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

4. ఆధునిక ముందుమాట - చలం నుంచి నందిని సిధారెడ్డి వరకు

డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ ఒక కీలకమైన సాహిత్య పరిశీలన చేస్తారు. ఆయన దృష్టిలో ఆధునిక తెలుగు ముందుమాటల పరిణామంలో అత్యంత ముఖ్యమైన మలుపు చలం రాసిన "యోగ్యతా పత్రం". శ్రీశ్రీ మహాప్రస్థానంకు చలం రాసిన యోగ్యతా పత్రం ఆధునిక తెలుగు ముందుమాటలకు ఒక కొత్త దిశను చూపింది. అది కేవలం పరిచయం కాదు; రచనలోని విప్లవాత్మక భావజాలాన్ని, కవి వ్యక్తిత్వాన్ని, కాలచైతన్యాన్ని విశ్లేషించిన విమర్శా పత్రం.ఈ సంప్రదాయాన్ని తరువాత అనేకమంది రచయితలు కొనసాగించినప్పటికీ, తెలంగాణ సాహిత్య నేపథ్యంలో దానికి ఒక ప్రత్యేక రూపాన్ని ఇచ్చినవారిలో డా. నందిని సిధారెడ్డి ప్రముఖులు. ఆయన ముందుమాటలు రచనను పొగడటానికి మాత్రమే రాయబడలేదు. ప్రతి రచనను సామాజిక ప్రయోజనం అనే కొలమానంతో పరిశీలించాయి. రచయితను ప్రోత్సహించడమే కాదు; అవసరమైతే సూచనలు చేశాయి; లోపాలను కూడా సున్నితంగా తెలియజేశాయి.ఈ లక్షణమే ఆయన ముందుమాటలను ఇతరుల రచనల నుంచి భిన్నంగా నిలబెడుతుంది.

5. 'నూరుపూలు' - ఒక ముందుమాటల చరిత్ర

తెలుగు సాహిత్యంలో ముందుమాటల సంకలనాలు చాలా అరుదు. సాధారణంగా ముందుమాటలు ఆయా పుస్తకాలలోనే పరిమితమైపోతాయి. కాలక్రమేణా అవి మరుగున పడిపోతాయి. ఈ నేపథ్యంలో డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ చేసిన సంకలన కృషి అత్యంత ప్రశంసనీయం. ఆయన ప్రవేశికలో ఒక ముఖ్యమైన విషయాన్ని వెల్లడిస్తారు. డా. నందిని సిధారెడ్డి నాలుగు దశాబ్దాలుగా రాసిన ముందుమాటలను సేకరించడం, వాటిని కాలక్రమానుసారంగా అమర్చడం, యథాతథంగా భద్రపరచడం వెనుక ఉన్న లక్ష్యం కేవలం సంపాదకత్వం కాదు; అది ఒక సాహిత్య చరిత్రను సంరక్షించే ప్రయత్నం.కాలక్రమాన్ని అనుసరించడం వల్ల ఒక విశిష్ట ప్రయోజనం కలిగింది. ఏ దశలో ఏ సాహిత్య ధోరణి బలపడింది? తెలంగాణ ఉద్యమం రచనలను ఎలా ప్రభావితం చేసింది? కవి దృక్పథంలో వచ్చిన మార్పులు ఏమిటి? విమర్శా ప్రమాణాలు ఎలా పరిణామం చెందాయి? వంటి అనేక ప్రశ్నలకు ఈ సంకలనం సమాధానం ఇస్తుంది.అందువల్ల 'నూరుపూలు' కేవలం ముందుమాటల పుస్తకం కాదు; అది ఆధునిక తెలంగాణ సాహిత్య వికాసానికి సంబంధించిన కాలక్రమ పత్రం.

6. డా. నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటలు - విమర్శా దృష్టి, సాహిత్య తాత్త్వికత

ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో ముందుమాటను ఒక సృజనాత్మక విమర్శా ప్రక్రియగా మలిచిన ప్రముఖుల్లో డా. నందిని సిధారెడ్డి అగ్రగణ్యులు. 'నూరుపూలు' సంపుటిలో సంకలితమైన ఆయన

ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

ముందుమాటలను పరిశీలిస్తే అవి కేవలం పుస్తక పరిచయాలు కావని, రచనను విశ్లేషించే స్వతంత్ర విమర్శా వ్యాసాలని స్పష్టమవుతుంది.డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ తన ప్రవేశికలో ఒక కీలకమైన వ్యాఖ్య చేస్తారు. "ఆశీర్వచనాలు రాయడానికి కాదు, మట్టిని ప్రేమించిన వారి కోసం రాశారు" అనే భావాన్ని వ్యక్తం చేస్తారు. ఈ వ్యాఖ్య నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటల అంతరంగాన్ని ఆవిష్కరిస్తుంది. ఆయన ముందుమాటలు వ్యక్తి ప్రశంసతో ప్రారంభమై ముగిసే వచనాలు కావు; రచన యొక్క అంతరార్థాన్ని అన్వేషించే విమర్శాత్మక సంభాషణలు.

ఒక రచయిత పుస్తకాన్ని చేతిలోకి తీసుకున్న తర్వాత దాని వెనుక ఉన్న జీవనానుభవాన్ని, భావజాలాన్ని, సామాజిక నేపథ్యాన్ని, కళాత్మక నిర్మాణాన్ని గ్రహించి ఆ తరువాత మాత్రమే ఆయన ముందుమాట రాస్తారని సంపాదకుడు స్పష్టంగా పేర్కొంటారు. అందువల్ల ప్రతి ముందుమాటలో రచన పట్ల అధ్యయనం, రచయిత పట్ల ఆత్మీయత, సాహిత్యం పట్ల బాధ్యత అనే మూడు అంశాలు సమన్వయమై కనిపిస్తాయి.

సామాన్యంగా ఆధునిక ప్రచురణలలో ముందుమాటలు చాలా సందర్భాల్లో పరస్పర ప్రశంసల వేదికగా మారుతున్నాయని విమర్శ వినిపిస్తుంది. కానీ నందిని సిధారెడ్డి రచనల్లో అలాంటి ధోరణి కనిపించదు. ఆయన రచనను కేంద్రంగా తీసుకుని మాట్లాడతారు; రచయితను కాదు. అందుకే ఆయన ముందుమాటలు కాలాన్ని తట్టుకుని నిలిచే విమర్శా పత్రాలుగా మారాయి.

7. ముందుమాటల్లో రచయిత - రచన - సమాజం త్రివేణి

సాహిత్య విమర్శలో ఒక ప్రాథమిక సూత్రం రచనను రచయిత వ్యక్తిత్వంతో మాత్రమే కాకుండా సమాజంతోనూ అనుసంధానించి చదవడం. నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటలలో ఈ విమర్శా విధానం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.ప్రతి రచన ఒక సామాజిక సందర్భంలో పుడుతుందని ఆయన విశ్వసిస్తారు. అందువల్ల కవిత్వాన్ని కేవలం భాషా సౌందర్యంతో కొలవకుండా, దాని వెనుక ఉన్న ప్రజాజీవితాన్ని కూడా పరిశీలిస్తారు. ఒక కవి గ్రామీణ జీవితాన్ని రాస్తే దానిలోని భూమి వాసనను గుర్తిస్తారు; ఉద్యమాన్ని రాస్తే చరిత్రను వెతుకుతారు; వ్యక్తిగత అనుభవాన్ని రాస్తే అందులోని సామాజిక విశ్వవ్యాప్తిని అన్వేషిస్తారు.ఈ దృక్పథమే ఆయన ముందుమాటలను సాధారణ సమీక్షల కంటే ఉన్నత స్థాయికి తీసుకెళ్లింది.ఆయన రచనల్లో కనిపించే విమర్శా పద్ధతి మూడు స్థాయిల్లో పనిచేస్తుంది.మొదట రచనలోని కళాత్మక విలువలను గుర్తిస్తుంది.

ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

తరువాత రచన వెనుక ఉన్న సామాజిక చైతన్యాన్ని విశ్లేషిస్తుంది.చివరగా భవిష్యత్తులో రచయిత ఎటువైపు పయనించాలో సూచిస్తుంది.ఈ మూడు దశలు ఆధునిక విమర్శకు అవసరమైన సమగ్ర దృష్టిని ప్రతిబింబిస్తాయి.

8. ముందుమాటల్లో తెలంగాణ అస్తిత్వ చైతన్యం

'నూరుపూలు' సంపుటిలోని ముందుమాటలను సమగ్రంగా పరిశీలిస్తే తెలంగాణ అనే భావన ఒక నిరంతర అంతస్స్రవంతిగా కనిపిస్తుంది. ఇది రాజకీయ నినాదం రూపంలో కాదు; జీవన అనుభవంగా, భాషా స్వరూపంగా, సంస్కృతి పరిరక్షణగా, ప్రజల చరిత్రగా వ్యక్తమవుతుంది. డా. నందిని సిధారెడ్డి స్వయంగా తెలంగాణ ఉద్యమంలో చురుకైన పాత్ర పోషించిన రచయిత. అందువల్ల ఆయన ముందుమాటలలో తెలంగాణ గ్రామజీవితం, భాష, జానపద సంస్కృతి, శ్రమజీవుల అనుభవం, ఉద్యమ చరిత్ర సహజంగా ప్రతిఫలిస్తాయి.

సంపాదకుడు కూడా ఈ అంశాన్ని ప్రత్యేకంగా గుర్తిస్తూ ఈ ముందుమాటల్లో "సమాజం, ప్రజల ఆరాటమైన చరిత్ర, స్థానీయత, భౌగోళిక-సాంస్కృతిక పరిరక్షణ" వంటి అంశాలు ప్రధానంగా కనిపిస్తాయని పేర్కొంటారు.తెలంగాణ సాహిత్య విమర్శలో ఇది ఒక ముఖ్యమైన లక్షణం. ఎందుకంటే ఇక్కడ సాహిత్యాన్ని కేవలం సౌందర్య దృష్టితో కాకుండా అస్తిత్వ దృష్టితో చదువుతారు. ఒక ప్రాంతపు భాష, సంస్కృతి, చరిత్ర, జ్ఞాపకాలు కూడా సాహిత్య విలువలలో భాగమవుతాయి.

నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటలు ఈ అస్తిత్వ విమర్శకు అత్యంత ప్రామాణిక ఉదాహరణలుగా నిలుస్తాయి.

9. ముందుమాటలు - రచయితలకు మార్గదర్శక పత్రాలు

నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటలలో అత్యంత విశిష్టమైన అంశం రచయితల పట్ల ఆయన కనబరిచే మార్గదర్శకత్వం.

డా.బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ ప్రవేశికలో దీనిని అత్యంత స్పష్టంగా వివరించారు. రచయిత ఎక్కడ బలహీనంగా ఉన్నాడు? ఇంకా ఎక్కడ శ్రమించాలి? ఏ అంశంలో జాగ్రత్త అవసరం? వంటి విషయాలను పెద్దమనసుతో సూచించేవారని పేర్కొన్నారు.ఈ లక్షణం నిజమైన విమర్శకుని లక్షణం. విమర్శ అనేది రచయితను నిరుత్సాహపరచడం కాదు; మరింత ఉన్నతమైన సృజన వైపు నడిపించడం. నందిని సిధారెడ్డి అదే పని చేశారు. ఆయన ముందుమాటలు రచయితను ప్రశంసించడమే కాదు; భవిష్యత్ రచనలకు దిశానిర్దేశం కూడా చేస్తాయి.ఇలాంటి విమర్శనే నిర్మాణాత్మక విమర్శ అంటారు.

10. సహృదయత మరియు విమర్శ మధ్య సమతుల్యత

ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

విమర్శలో రెండు ప్రమాదాలు ఉంటాయి. ఒకటి అతిగా ప్రశంసించడం; మరొకటి అతిగా ఖండించడం.నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటల్లో ఈ రెండు ధోరణులు కనిపించవు. ఆయన రచయితతో ఆత్మీయంగా మాట్లాడుతూనే విమర్శకుని నిష్పాక్షికతను కూడా కాపాడుతారు.ఈ సమతుల్యత వల్ల ఆయన ముందుమాటలు విశ్వసనీయతను సంపాదించాయి. సంపాదకుడు పేర్కొన్నట్లు ఆయన ముందుమాటల్లో కనిపించే ప్రధాన లక్షణాలు క్లుప్తత,ఆప్తత,సహృదయత,బహుముఖ విశ్లేషణ,,తార్కికత,భాషా సౌందర్యం,సమతూకంతో కూడిన అభిప్రాయ ప్రకటన ఈ లక్షణాలు ఒక ఆదర్శ ముందుమాటకు అవసరమైన ప్రమాణాలుగా చెప్పవచ్చు.

11. ముందుమాటలు - స్వతంత్ర విమర్శా వ్యాసాలేనా?

ఈ ప్రశ్నకు 'నూరుపూలు' సంపుటి స్పష్టమైన సమాధానం ఇస్తుంది. ఒక ముందుమాటలో రచన విశ్లేషణ ఉంటే, రచయిత సాహిత్య దృష్టి చర్చించబడితే, సామాజిక సందర్భం పరిశీలించబడితే, కళాత్మక విలువలు అంచనా వేయబడితే, భవిష్యత్ సూచనలు ఇవ్వబడితేఅది కేవలం ముందుమాటగా మిగలదు; స్వతంత్ర విమర్శా వ్యాసంగా మారుతుంది.

డా. నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటలు ఈ స్థాయిని చేరుకున్నాయి.అందువల్ల 'నూరుపూలు' తెలుగు విమర్శా సాహిత్యంలో ప్రత్యేక స్థానాన్ని సంపాదించుకుంది.

12. డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ సంపాదక దృష్టి -'నూరుపూలు' నిర్మాణ వైశిష్ట్యం

ఏ సంకలన గ్రంథానికైనా సంపాదకుని పాత్ర అత్యంత కీలకం. రచనలను ఒకచోట చేర్చడం మాత్రమే సంపాదకత్వం కాదు; వాటి వెనుక ఉన్న భావప్రవాహాన్ని గుర్తించి, వాటికి చారిత్రక సందర్భాన్ని కల్పించి, పాఠకుడికి పరిశోధనా దృష్టిని అందించడం కూడా సంపాదకుని బాధ్యత. ఈ కోణంలో చూస్తే 'నూరుపూలు' సంపుటికి డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ అందించిన "మట్టిపూల పరిమళాలు" ప్రవేశిక ఒక సాధారణ ముందుమాట కాదు; అది ఒక స్వతంత్ర విమర్శా వ్యాసం, ఒక సాహిత్య సిద్ధాంత పత్రం.

సంపాదకుడు ముందుమాటలను కేవలం సేకరించి ముద్రించలేదు. వాటి చారిత్రక నేపథ్యాన్ని, సాహిత్య ప్రక్రియగా వాటి పరిణామాన్ని, ఆధునిక తెలుగు విమర్శలో వాటి స్థానాన్ని విశ్లేషించారు. ప్రాచీన వ్యాఖ్యాన సంప్రదాయం నుండి ఆధునిక ముందుమాట వరకు వచ్చిన పరిణామాన్ని అనుసంధానించడం ద్వారా ఆయన ఈ గ్రంథానికి సిద్ధాంతపరమైన పునాదిని నిర్మించారు. సంకలన నిర్మాణంలో ఆయన తీసుకున్న అత్యంత ప్రాముఖ్యమైన నిర్ణయం కాలక్రమానుసారమైన కూర్పు. ప్రక్రియల వారీగా గానీ, రచయితల వారీగా గానీ కాకుండా, ముందుమాటలు రాసిన కాలాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని కూర్చడం

ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.

A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

ద్వారా తెలంగాణ సాహిత్య పరిణామాన్ని ఒక నిరంతర ప్రవాహంలా పాఠకుడు అనుభవించే అవకాశం కల్పించారు. ఇది పరిశోధకులకు అత్యంత ఉపయోగకరమైన విధానం.

ఈ కాలక్రమ కూర్పు వల్ల ఒక రచయిత విమర్శా దృష్టి ఎలా పరిణామం చెందిందో, తెలంగాణ ఉద్యమం ఆయన రచనలను ఎలా ప్రభావితం చేసిందో, వివిధ దశల్లో సాహిత్య ధోరణులు ఎలా మారాయో స్పష్టంగా గమనించవచ్చు. ఇది సాధారణ సంపాదకత్వాన్ని దాటి పరిశోధనా సంపాదకత్వంగా మారుతుంది.

13. 'నూరుపూలు' - ఆధునిక తెలుగు విమర్శకు ఒక ప్రామాణిక గ్రంథం

ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలో విమర్శకు సంబంధించిన అనేక గ్రంథాలు ఉన్నప్పటికీ, ముందుమాటలను మాత్రమే కేంద్రీకరించి రూపొందిన సంకలనాలు చాలా అరుదు. ఈ దృష్టితో 'నూరుపూలు' ఒక వినూత్న గ్రంథంగా నిలుస్తుంది. ఈ సంపుటిలోని ప్రతి ముందుమాట ఒక రచనకు సంబంధించినప్పటికీ, సమష్టిగా పరిశీలించినప్పుడు అవి తెలంగాణ సమాజం, భాష, సంస్కృతి, ఉద్యమ చరిత్ర, కవిత్వ పరిణామం, ప్రజా సాహిత్య ధోరణులపై ఒక ప్రత్యామ్నాయ చరిత్రను నిర్మిస్తాయి.సాహిత్య చరిత్రను సాధారణంగా ప్రధాన రచనల ఆధారంగా నిర్మిస్తారు. కానీ ముందుమాటల ద్వారా సాహిత్య చరిత్రను అధ్యయనం చేయడం కొత్త దృక్పథం. ఈ గ్రంథం ఆ అవకాశాన్ని కల్పిస్తుంది.

ఇది ఒక విధంగా వివta - ంపుతీఅtఅcaశ్రీ Tవఇt. అంటే విమర్శను కూడా విమర్శించే గ్రంథం. ప్రతి ముందుమాట ఒక రచనను విశ్లేషిస్తుంది; ఆ ముందుమాటల సమాహారం మొత్తం కలిసి ఒక యుగాన్ని విశ్లేషిస్తుంది. ఈ ద్వంద్వ స్వరూపమే ఈ సంకలనాన్ని ప్రత్యేకంగా నిలబెడుతుంది.

14. ముందుమాటల్లో భాషా వైశిష్ట్యం

డా. నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటల భాష పరిశీలనకు అర్హమైన అంశం.ఆయన భాషలో పాండిత్యం ఉన్నప్పటికీ పాండిత్య ప్రదర్శన ఉండదు. సాహిత్య పదజాలం ఉన్నప్పటికీ క్లిష్టత ఉండదు. తెలంగాణ భాషా స్వరూపం ఉన్నప్పటికీ ప్రాంతీయ పరిమితి కనిపించదు. విమర్శాత్మక గంభీరత ఉన్నప్పటికీ పాఠకుడిని దూరం చేసే కఠినత ఉండదు.ఈ భాషా శైలి మూడు ప్రధాన లక్షణాలను కలిగి ఉంది. సరళత - పాఠకుడికి అందుబాటులో ఉండే వాక్య నిర్మాణం.సాంద్రత - కొద్ది వాక్యాలలో విస్తృతమైన భావవ్యక్తీకరణ. సహృదయత-విమర్శలో కూడా ఆత్మీయతను నిలబెట్టడం.ఈ మూడు లక్షణాలు ఆయన ముందుమాటలను సాహిత్య విమర్శలో ప్రత్యేకంగా నిలబెడతాయి.

15. విమర్శనాత్మక విశ్లేషణ

'నూరుపూలు' సంపుటి అనేక సాహిత్య విలువలను కలిగి ఉన్నప్పటికీ, పరిశోధనా దృష్టితో కొన్ని విమర్శనాత్మక అంశాలను కూడా పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఉంది. మొదటిగా, ఈ సంకలనంలో ఎక్కువ భాగం కవితా సంపుటులకు సంబంధించిన ముందుమాటలే కనిపిస్తాయి. కథ, నవల, నాటకం, వ్యాసం వంటి ఇతర ప్రక్రియలకు సంబంధించిన ముందుమాటలు తక్కువగా ఉండడం వల్ల ఆధునిక తెలుగు సాహిత్యంలోని అన్ని ప్రక్రియలకు సమాన ప్రాతినిధ్యం లభించలేదు.
రెండవది, ప్రతి ముందుమాటకు సంబంధించి మూల గ్రంథం ప్రచురణ సంవత్సరం, ప్రచురణకర్త, రచన సందర్భం వంటి గ్రంథసూచిక వివరాలు మరింత విస్తృతంగా ఇచ్చి ఉంటే పరిశోధకులకు అదనపు ప్రయోజనం కలిగేది.మూడవది, ముందుమాటల చివరలో చిన్న వ్యాఖ్యానాలు లేదా సంపాదకుని గమనికలు ఇచ్చి ఉంటే వాటి కాల నేపథ్యం, ఉద్యమ సందర్భం, సాహిత్య ప్రాధాన్యం మరింత స్పష్టంగా అర్థమయ్యేది.అయితే ఇవి సంపుటి విలువను తగ్గించే లోపాలు కావు. భవిష్యత్ ముద్రణల్లో పరిగణించదగిన సూచనలుగా మాత్రమే చూడాలి. ఈ చిన్న పరిమితులను మించి చూస్తే 'నూరుపూలు' ఆధునిక తెలుగు విమర్శా సాహిత్యంలో ఒక మైలురాయి అనే విషయంలో ఎలాంటి సందేహం లేదు.

16. ముగింపు: తెలుగు సాహిత్యంలో ముందుమాట అనే ప్రక్రియ చాలా కాలం పాటు ఒక అనుబంధ రచనగానే పరిగణించబడింది. కానీ ఆధునిక సాహిత్య వికాసం, విమర్శా చైతన్యం, సామాజిక అవగాహన విస్తరించిన నేపథ్యంలో ముందుమాటలు స్వతంత్ర సాహిత్య ప్రక్రియగా పరిణామం చెందాయి. ఈ పరిణామాన్ని సాక్ష్యాలతో నిరూపించే అరుదైన గ్రంథమే 'నూరుపూలు'.

డా.బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ రచించిన 'మట్టిపూల పరిమళాలు' ప్రవేశిక ఈ సంపుటికి కేవలం పరిచయం కాదు; అది ముందుమాటల చరిత్రను, పరిణామాన్ని, సాహిత్య ప్రయోజనాన్ని, విమర్శాత్మక స్వరూపాన్ని వివరించిన సిద్ధాంత వ్యాసం. ప్రాచీన వ్యాఖ్యాన సంప్రదాయం నుండి ఆధునిక ముందుమాట వరకు వచ్చిన మార్పులను చారిత్రకంగా విశ్లేషించడం ద్వారా సంపాదకుడు ముందుమాటల ప్రక్రియకు ఒక సిద్ధాంతపరమైన ఆధారాన్ని సమకూర్చారు.

డా.నందిని సిధారెడ్డి రచించిన ముందుమాటలను పరిశీలించినప్పుడు అవి సాధారణ అభినందనా వాక్యాలు కావని స్పష్టమవుతుంది. ప్రతి ముందుమాటలో రచన యొక్క అంతరంగాన్ని ఆవిష్కరించే విమర్శా దృష్టి, రచయిత సృజనాత్మక ప్రయాణాన్ని అర్థం చేసుకునే సహృదయత, సమాజంతో సాహిత్యాన్ని అనుసంధానించే బాధ్యత, తెలంగాణ అస్తిత్వాన్ని ప్రతిబింబించే సాంస్కృతిక చైతన్యం

ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

సమన్వయమై కనిపిస్తాయి. ఈ లక్షణాలే ఆయన ముందుమాటలను స్వతంత్ర విమర్శా వ్యాసాలుగా నిలబెట్టాయి.

ఈ సంపుటి ద్వారా ఒక ముఖ్యమైన విషయం వెల్లడవుతుంది. ముందుమాట అనేది రచనకు ముందు వచ్చే వచనం మాత్రమే కాదు; రచనను అర్థం చేసుకునే విమర్శనాత్మక దిక్సూచి. అది పాఠకుడికి పఠన దిశను నిర్దేశిస్తుంది; రచయితకు సృజనాత్మక బాధ్యతను గుర్తుచేస్తుంది; పరిశోధకుడికి కాలచైతన్యాన్ని అందిస్తుంది.

'నూరుపూలు'లోని ముందుమాటలను సమష్టిగా పరిశీలిస్తే ఆధునిక తెలంగాణ సాహిత్య వికాసం, ఉద్యమ చరిత్ర, భాషా స్వాభిమానం, గ్రామీణ జీవన వాస్తవికత, ప్రజాస్వామ్య భావజాలం, మానవీయ విలువలు, సాహిత్య నిబద్ధత వంటి అనేక అంశాలు ఒక నిరంతర భావప్రవాహంలా ప్రత్యక్షమవుతాయి. అందువల్ల ఈ గ్రంథాన్ని ముందుమాటల సంకలనంగా మాత్రమే కాకుండా తెలంగాణ సాహిత్య చరిత్రకు ప్రత్యామ్నాయ మూలగ్రంథంగా కూడా పరిగణించవచ్చు.

సంపాదకుడు ముందుమాటలను కాలక్రమానుసారంగా కూర్చడం ఈ గ్రంథానికి మరో విశిష్టత. ఈ క్రమపద్ధతి వల్ల రచయిత విమర్శా దృష్టి ఎలా పరిణామం చెందిందో, కాలానుగుణంగా సాహిత్య ధోరణులు ఎలా మారాయో, తెలంగాణ ఉద్యమం సాహిత్యాన్ని ఎలా ప్రభావితం చేసిందో స్పష్టంగా అవగతమవుతుంది. పరిశోధనా దృష్టితో ఇది అత్యంత విలువైన సంపాదక నిర్ణయం.

విమర్శనాత్మకంగా పరిశీలించినప్పుడు కొన్ని పరిమితులు కూడా గమనించవచ్చు. కవిత్వానికి అధిక ప్రాధాన్యం ఇవ్వబడటం వల్ల ఇతర ప్రక్రియలకు సంబంధించిన ముందుమాటలు తక్కువగా కనిపిస్తాయి. అలాగే ప్రతి ముందుమాటకు మూలగ్రంథ వివరాలు, ప్రచురణ నేపథ్యం, కాలసూచికలు మరింత విస్తృతంగా ఇవ్వబడితే పరిశోధనా ప్రయోజనం ఇంకా పెరిగేది. అయితే ఈ అంశాలు గ్రంథ ప్రాముఖ్యతను తగ్గించవు; భవిష్యత్ సంచికల్లో పరిగణించదగిన సూచనలుగా మాత్రమే చూడాలి.

మొత్తంగా 'నూరుపూలు' ఆధునిక తెలుగు విమర్శా సాహిత్యంలో ఒక ప్రామాణిక గ్రంథంగా నిలుస్తుంది. ముందుమాటలను ఒక స్వతంత్ర సాహిత్య ప్రక్రియగా ప్రతిష్ఠించిన ఈ సంకలనం పరిశోధకులకు, విమర్శకులకు, విద్యార్థులకు, రచయితలకు సమానంగా ఉపయోగపడే విలువైన గ్రంథం. డా. నందిని సిధారెడ్డి ముందుమాటలు ఆధునిక తెలుగు విమర్శకు ఒక కొత్త ప్రమాణాన్ని నిర్దేశించగా, వాటిని సమగ్రంగా సంకలనం చేసిన డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ తెలుగు సాహిత్యానికి చిరస్మరణీయమైన సేవ చేశారు.

ISSN:3048-5908 Impact Factor:5.379(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-2, Issue-1, (Jan-Mar), 2025

అందువల్ల 'నూరుపూలు' కేవలం ముందుమాటల పుస్తకం కాదు; ఆధునిక తెలుగు సాహిత్య విమర్శకు "ముందుమాటల మహాగ్రంథం" అని చెప్పడం అతిశయోక్తి కాదు.

ఆధార గ్రంథాలు

డా. బెల్లంకొండ సంపత్‌కుమార్ (సం.) నూరుపూలు తెలంగాణ రచయితల సంఘం.
ఆధునిక తెలుగు సాహిత్య విమర్శకు సంబంధించిన ప్రమాణ గ్రంథాలు.